

Hr Erkki Keldo

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Teie 22.11.2025 nr 2-2/3971-1

Meie 15.12.2025 nr 1512/2025

Võrdse kohtlemise seaduse jt seaduste muutmise eelnõust

Edastasite Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile (EVEA) arvamuse avaldamiseks võrdse kohtlemise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on miinimumnõudeid sätestavate EL direktiivide üle võtmisega Eesti õigusesse. Direktiivide kohaselt võivad liikmesriigid kehtestada või säilitada ka sätteid, mis on soodsamad kui käesolevas direktiivis sätestatud miinimumnõuded. EVEA hinnangul puudub vajadus selliste sätete kehtestamiseks. Alljärgnevalt juhime tähelepanu mõnede eelnõu probleemidele ja esitame oma seisukohad.

1. Eelnõu kohaselt loetakse diskrimineerimiseks ka põimdiskrimineerimine. Põimdiskrimineerimine on diskrimineerimise erivorm, mille puhul isikut koheldakse halvemini või ta on ebasoodsamas olukorras kahe või enama võrdse kohtlemise seaduses nimetatud või soolise võrdõiguslikkuse seadusega kaitstud tunnuse tõttu ja nende tunnuste mõju isiku kohtlemisele või olukorrale on omavahel eraldamatult põimunud. EVEA arvates ei ole vaja sätestada eraldiseisva diskrimineerimise liigina sellist kokku põimitud diskrimineerimist. Mõlemat diskrimineerimist reguleerivat seadust saab kohaldada samaaegselt ja uue mõiste sissetoomine pigem vähendab õigusselgust.
2. Eelnõus sätestatakse, et voliniku ja tema kantselei eelarve määramisel lähtutakse vajadusest tagada voliniku institutsiooni iseseisvus ning eelarve stabiilsus ja piisavus kõigi tema pädevuses olevate ülesannete tulemuslikuks täitmiseks. Eesti seadustes ei ole kombeks selliseid deklaratsioone sätestada. Piisab sellest, et seaduse kohaselt on volinik sõltumatu ja erapooletu asjatundja, kes tegutseb iseseisvalt.
3. Seadusesse kavatakse lisada säte, mille järgi korraldab konkursi valdkonna eest vastutava ministri moodustatud voliniku valimise komisjon. Voliniku valimise komisjoni

koosseisust vähemalt poole moodustavad võrdse kohtlemise või soolise võrdõiguslikkuse valdkonna eksperdid ja selliste kodanikuühenduste esindajad, millel on põhikirjalisest eesmärgist tulenev huvi võidelda diskrimineerimise vastu ning toetada võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamist. Siin on probleemiks, et ühelt poolt on kodanikuühendused defineerimata õigusmõiste, millel on liiga lai ulatus ja teiselt poolt on lähtumine põhikirjalisest eesmärgist liiga erapoolik või suisa ideoloogiline. Kindlasti peaksid sinna komisjoni kuuluma mõned üleriigiliste ettevõtlusorganisatsioonide esindajad, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate esindaja.

4. Volinikule seatakse eelnõus kõrghariduse omamise nõue. EVEA hinnangul on voliniku ülesannete nõuetekohaseks täitmiseks oluline, et isik oleks omandanud magistrikraadi õiguse õppesuunal.
5. Eelnõu kohaselt nõustab ja abistab volinik isikuid haldus- või kohtumenetluses diskrimineerimist käsitlevate kaebuste esitamisel, samuti osaleb menetluses isiku, kes leiab, et teda on diskrimineeritud, esindajana. Eelnõust ei selgu, kas need ülesanded on voliniku õigus või kohustus. Kohustuse korral katab esindusõigus ka nõustamise ja abistamise kaebuste esitamisel. Kui aga on tegemist voliniku kaalutlusõigusega, siis on eelnõus sätestamata kriteeriumid, millistel juhtudel on volinikul võimalik keelduda isiku esindamisest haldus- või kohtlusmenetluses ning piirduda ainult nõustamise ja abistamisega kaebuste esitamisel. Ka ei selgu eelnõust üheselt, kas volinik peab neid ülesandeid täitma isiklikult. Seaduses on ainult sõnastatud, et volinikku teenindab kantselei. Kindlasti ei ole korrektne selline õiguslik lahendus, mille kohaselt ilma õigusteaduse magistrikraadita volinikult nõutakse isikute esindamist kohtus. Kohtumenetluse reeglitest tulenevalt saab ta seda ülesannet täita ainult kasutades volitatud isikut, kes omab õiguslast magistrikraadi.
6. Seadust täiendatakse uue ülesandega, mille kohaselt annab volinik lisaks võimaliku diskrimineerimise asetleidmise kohta arvamusi ka võrdse kohtlemise edendamiskohustuse rikkumise kohta. Kehtiva seaduse järgi peab näiteks tööandja võrdse kohtlemise põhimõtte edendamisel rakendama vajalikke meetmeid, et kaitsta töötajat diskrimineerimise eest ning teavitama töötajat sobival viisil käesolevas seaduses sätestatud õigustest ja kohustustest. Haridus- ja teadusasutused, koolitust korraldavad muud asutused ja isikud arvestavad õppesisu määramisel ja õppetöö korralduses vajadust edendada võrdse kohtlemise põhimõtet. Samuti peab Iga ministeerium jälgima oma valitsemisala piires käesoleva seaduse nõuete täitmist ning tegema koostööd teiste isikute ja asutustega võrdse kohtlemise põhimõtte edendamisel. Kui eelpoolnimetatud isikutel ja asutustel on suur autonoomia ja valikuvõimalus, kuidas võrdset kohtlemist edendada, siis on väga keeruline tuvastada edendamiskohustuse rikkumist. See muutuks voliniku suvaõiguseks. Samuti ei ole sellisel arvamusel praktilist tähendust erinevalt arvamusest diskrimineerimise tuvastamise kohta, mida saab kasutada tõendina erinevates vaidluste lahendamise menetlustes.
7. Diskrimineerimisvaidluste lahendamiseks sätestatakse voliniku jaoks uus pädevus, mis võimaldab tal anda tema poole selleks ühiselt pöördunud vaidluspooltele siduva arvamuse võimaliku diskrimineerimise asetleidmise kohta. Eelnõus on jäetud reguleerimata, kas sellise arvamuse andmisel kaasatakse vaidluspoolsi ja kuidas sellisel juhul toimub nende osalemine vastavas menetluses. Samuti puudub selgus selles osas, milline on selle siduva arvamuse õiguslik tähendus. Eelnõust ei ole võimalik aru saada,

kas siduva arvamuse peaks saama esitada ka kohtutäiturile täitmiseks täitemenetluse seadustikus sätestatud korras.

8. Kui volinik teeb ettepanekuid Vabariigi Valitsusele ja valitsusasutusele, samuti kohaliku omavalitsuse üksusele ning selle asutusele lisaks õigusaktide muutmisele ka õigusaktide eelnõude kohta, siis tagasiside andmine volinikule peaks käima üldises korras. Puudub mõjuv põhjus ebavõrdseks kohtlemiseks võrreldes teiste isikutega, kes samuti osalevad õigusloome protsessis ja edastavad oma arvamusi ning ettepanekuid eelnõude infosüsteemis.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ille Nakurt-Murumaa

EVEA president